

SÜHREVERDİ, RİSÂLETÜ'L-FÜTÜVVE

Melik'ül Meşayih, Kutb'ül Muhakkikin, Kudvet'üs Salikin, Şihab'ul Mille ve Din, Sühreverdî (Kaddesallahuruhahulaziz), *Risâletü'l-fütüvve*, Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2049, vr. 154a-158b.

ESRA DOĞAN TURAY

Sorumlu Yazar/Correspondence

Çeviren/Translator

Öz

Bu çalışma, Fütüvvet tarihi açısından önemli bir yere sahip Ebü Hafs Şihâbüddin Ömer b. Muhammed b. Abdillâh b. Ammüye el-Kureşî el-Bekrî es-Sühreverdî (ö. 632/1234)'nin *Risâletü'l-fütüvve* isimli eserinin çevirisinden ibarettir. Sühreverdî, Abbasi Devleti döneminde Fütüvvetin kurumsallaşmasında yer almış ve ilk oluşumun yöneticiliğini üstlenmiştir. Fütüvvet kaynakları arasında yer alan ve önemli bir yere sahip olan *Risâletü'l-fütüvve*, Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya 2049 numarada yer alan bir mecmua içerisinde 154a-158b varakları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sühreverdî, Risaletü'l-Fütüvve, Fütüvvetname.

Abstract

This study consists of the translation of *Risâletü'l-fütüvve* by Abu Hafs Şihâbüddin Ömer b. Muhammed b. Abdillâh b. Ammüye el-Kureşî el-Bekrî es-Sühreverdî (d. 632/1234), who has an important place in the history of Fütüvvet. Sühreverdî took part in the institutionalization of Fütüvvet during the Abbasid State and undertook the management of the first formation. *Risâletü'l-fütüvve*, which is among the sources of Fütüvvet and has an important place, is located between leaves 154a-158b in a mecmua located in the Süleymaniye Library, Ayasofya 2049.

Keywords: Suhrawardî, Risalatu'l-Futuwwa, Futuwwatnama.

Giriş

Her ikisi de Farsça olan bu risalelerin aslı *Evsafu'l-Eşraf* adlı bir el yazma eserde, Sühreverdî, *Risâletü'l-fütüvve*, Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2049, vr. 154a-158b; nr. 3135, vr. 185a-195b kaydıyla peş peşe yer almaktadır. Eser tek nüshadır. Eserin kitabet kaydı mevcuttur. İkisi de aynı muharrir tarafından nesih hattıyla yazılmıştır. 8. Yüzyıla ait olduğu sanılmaktadır. Sühreverdî'ye ait *Fütevvetname* adlı eser daha önce özet halinde sunulmuş (Kırpık, 2011) ilk defa bu makale ile tercüme edilmiştir.

Sühreverdî'nin ilk fütüvvetnamesi daha kısadır. İkincisi ise müellif nüshası ve ilkinden daha geniştir. Onun bu eseriyle ilgili ilk bilgi veren *Oriens* adlı dergideki yazısıyla ünlü Fransız araştırmacı Prof. Dr. Franz Taeschner'dir (1962, 277-280). Profesör Hanna Kohlbrugge Hanım da bir yayın yaparak bu iki eseri tercüme etmiştir. Risaleler Prof. Dr. Hellmut Ritter tarafından tanıtılmış (1932, 313-319), ve *Der Islam* adlı dergisinde yayınlanmıştır. Son olarak bu iki Fütüvvetname Murteza Sarraf tarafından tam metin olarak *Risale-i Cevanmerdan* adlı eserde yayınlanmıştır (Sarrafî, 1352, 89-102; 103-166). Murteza Sarraf'ın bu önemli eserinin tanıtımı, Hans Müller Source tarafından yapılmıştır (Müller Source, 2023).

Şeyhülislam Ebu Hafs Şihabeddin Ömer bin Abdullah bin Muhammet bin Amuviye Sühreverdî 7. Yüzyılda yaşamıştır. Dönemin meşhur arif ve mutasavvıflarından biridir (Yılmaz, 2010). Sühreverdî, 1145 yılının Ocak ayına denk gelen 539 yılı Recep ayının son günlerinde Güney Azerbaycan vilayetinde yer alan Zencan şehrinin Sühreverd kasabasında doğmuştur. 1 Muharrem 632'de (26 Eylül 1234) Bağdat'ta dünyaya gözlerini yummuştur. Hayatı ve eserleriyle ilgili en doğru bilgi İzzeddin Mahmut bin Ali Kaşifi'nin (ö.739) yazdığı ve Celaleddin Humayi'nin tashih ettiği "*Misbah'ul Hidaye Miftah'ul Kifaye*" adlı eserde mevcuttur.

Sühreverdî'nin bilinen iki fütüvvetnamesi dışında *Avarifu'l-Mearif*, *Cezbu'l-Kulub ila Muvasaleti'l-Mahcup*, *Keşfu'l-Fedaihu'l-Yunaniyye Ve Reşfu'l-Nesaihu'l-İmaniyye*, *I'lamu'l-Huda ve Akidetü'l-Erbabü't-Taka* başta olmak üzere birçok eseri daha vardır. Eserlerinin çoğu Arapçadır. Bazıları Farsça'ya çevrilmiştir.

Çeviri

[Melikü'l-Meşayih, Kutbü'l-Muhakkikin, Kudvetü's-Salikin, Şihabu'l-Mille ve Din, Sühreverdî (Kaddesallahuruhahulaziz), Fütüvvetname Risalesi]

Bismillahirrahmanirrahim

Hamd, Âlemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur. Akıbet muttakilerindir. Allah'ın selamı Hz. Muhammed'e ve tüm ehline olsun.

Karanlıklar âlemini insanlığın varlığıyla aydınlatan, Âdem-i Safi'yi yokluğun sessizliğinden yeryüzüne indiren Allah'a şükürler olsun. Onun kudret ve Rabliğinin sırrı yaratma yetisinden gelir. Zira bir şey istediğinde verdiği "ol" emri, Rab olmasının göstergesidir. Bu minval üzere Allah Âdem'i lütuf hazinesinden alarak yaratılış hanesine çağırdı. Âdem'e kulluk makamını layık gördü. Nübüvvet ve risalete dair yüz yirmi bini aşkın hususu Âdem'e (a.s) tevdi etti. "*Yeryüzünde bir halife yaratacağım*" ayetinde buyrulduğu üzere¹ Allah, Âdem'i hilâfet hilatıyla donattı. Yine "Allah

¹ Bakara suresi 30. Ayet.

Âdem'e tüm isimleri öğretti" ayetinde² buyrulduğu üzere mevcudata ait ne tür ilim varsa hepsini Âdem'e öğretti. Yer ehli olan canlıların tamamı Âdem'e boyun eğdi. Gök ehli de ona boyun eğsin diye Âdem'i meleklerle tanıttı.

Âdem (as) dünyada toprakla uğraşma ve sanayi eserleri meydana getirmeleri için tüm çocuklarına bir sanat öğretti, her birine bir meslek tayin etti. Zira o yeryüzünün halifesi olduğu için dünyada adaleti tesis etmekle mükellefti. Âdem (as)'ın Şit peygamber (as) hariç tüm çocukları yeryüzünde bir işle meşgul oldu. Kimisi ziraatla kimisi de el işleri ile iştigal etti. Görevlendirilme sırası Şit Peygamber'e gelince o hiçbir meslek ya da sanatla uğraşmak istemedi. Babasına şöyle dedi: *"Ey Babacığım, tüm evlatlarını dünya işiyle meşgul ettin. Hiç değilse çocuklarından biri hem zahirde hem de batında Allah'a ibadetle meşgul olsun!"*

Her ne kadar din âlimlerinde bazıları (Allah onların sayılarını arttırsın) Şit (as)'ın Hayek³ olduğunu, Hayek'in de suretin bir kisvesi olduğuna dair şüphe olmadığını dile getirirler de gerçekte Hayek fütüvvetin kisvesi/görünüşüydü. Zira dost âlemi denilen olgunun bir yanı suri (biçimsel/zahiri) diğer yanı ise hakiki (içsel/batını)dir. Nitekim suri âlemi imarettten, imareti de suri âlemden ayırmağa imkân yoktur. Bu ikisi birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. Böylelikle Şit (as) âlem imaretinin manasını göstermiş oldu.

Âdem (as) çocuklarına dedi ki *"Sizler şehirlerde tarımla meşgul olun. Şit'e de malınızdan bir miktar nafaka verin ki Allah'a ibadet ve taatla meşgul olsun, sizleri hayır dualarında ansın!"* Zaten *"zenginler olmasa fakirler helak olurdu!"* denilir. Fakat unutmamak gerekir ki *"fakirler olmasa zenginler helak olur!"* Nitekim Efendimiz (sav) *"Fakirleri davet ederek zenginleşin, zira bu karşılıksız kalmaz"* demişlerdir.⁴

Böylece Şit (as) ruhlar âleminin inşası ile meşgul oluyor, bir taraftan dokumacılık yapıyor, diğer taraftan da çiftçilikle meşgul oluyordu. Şit (as)'ın maddi meşgulliyetleri iki hususla açıklanabilir. Şöyle ki; birincisi çiftçilik onu kuvvet bakımından güçlendiriyordu. Zira insanın kuvvetli olması gerekliydi. İkincisi ise insanın örtünmesi gerekti. Örtünmek zaruri bir eylemdi. Bu sebeple Şit (as) ruhlar âleminde iki mesleği öğrenmek için kolları sıvamıştı. Hem dokumacılık hem de çiftçilik yapıyordu. Zira ruhların da giydirilmeye ihtiyacı vardı. Hatta ruhların örtünmesi şarttı. Nitekim Efendimiz (sav) şöyle buyurur: *"İman üryandır, onun gıysisi takvadır!"*⁵

Şit (as) bir taraftan toprağı ekip biçiyordu. Zira ki nefsin kuvvetli olması için bedeninin kuvvetli olması gerekti. Yani nefis kuvvete tabiydi. Nitekim Efendimiz (sav) şöyle buyurmuşlardır: *"Rabbim için ölürüm, odur beni yediren, içiren"* Şit (as) fakr halvethanesinde itikâfa girdi. Son derece güzel bir tasavvuf elbisesi (suf) dokudu. Böylece insanoğlu içinde ilk sufi Hz. Şit (as) oldu. Her kim bu elbiseden dokursa hem dünyada hem de ukbada hiçbir şeye muhtaç olmaz.

"Tasavvuf, tecrit ve tefrit ve yakindir. Allah'tan başka her şeyden uzak olmak, yakine ermekten ibarettir" denilir.⁷ Nitekim Tasavvuf büyükleri şöyle buyurmuşlardır: *"Tasavvuf evvel emirde hayvani âlemde uzaklaşmış mücerret olmaktır. Ayrıca insani sıfatlardan nefsi arındırmaktır. Son olarak âlemde sonradan yaratılmış her ne varsa*

2 Bakara suresi 31. Ayet.

3 Dokumacı, terzi, hallac,

4 اغتنم دعوة الفقرا فانه مقرونه بالاجابه

5 الايمان عريان و لباسه التقوى

6 ابيت عند ربي يطعمني و يسقيني

7 التصوف عبارة عن التجريد و التفريد واليقين عما سوا الله

ondan uzak durmaktır.” İşte bu yüzden büyük mutasavvıflar “*Sufi mahlûk değildir, yaratılmamıştır!*” deler. ⁸Başka bir yerde de şöyle geçer. “*Sufi Allah'ır!*”⁹ Bunun sebebi şudur: *Şit aleyhisselam bütün varlığı ile Allah'a yönelmişti, bu sebeple de Allah onu tüm havas ehlinin yani yaratılmışların imamı ve halifesi olarak seçmiştir.*

Âdem aleyhisselam yer ve gök ehlinin halifesidir fakat Şit aleyhisselam Allah ehlinin/dostlarının halifesi olmuştur. Âdem aleyhisselam hilkat hanesine davet için halkı kulluğa çağırmış, şeriat alanına ait tüm kuralları âleme yaymıştır. Şit aleyhisselam ise abdiyyet hanesine davet için tarikat seccadesini açmıştır.

Nasıl Âdem aleyhisselam Ehli İslam'ın Allah yolundan ayrılmaması için şeriat yolunu belirlemeğe Şit aleyhisselam da abdiyyet/kulluk hanesine davet için tarikat yolunu seçmiştir. Böylelikle fütüvvet ehli ve mürüvvet sahipleri tarikattan ayrılmayacaklardır. Nitekim ancak salih amel işleyerek Müslüman olunur.

Şeyhu'l-Muhakkik Cüneyd Bağdadi (rahmetullahi aleyh) der ki: “*Tarikat şeraitin, hakikat de tarikatın beynidir.*”¹⁰ Şeyh Cüneyt bu sözü ile tarikatın şeriatın kalbi olduğunu, hakikatin de tarikatın kalbi olduğunu ifade eder. Diğer bir deyişle tarikat derya, şeriat de bu deryanın karşı kıyısıdır. Hakikat deniz, tarikat de o denizin diğer tarafıdır. Fakat denizde yürümek mümkün değildir. Bu da ancak yüzmeyi bilmek ya da su üstünde seyahat ilmini bilmekle mümkün olur. Hakikat ve fütüvvet deryasında tarikat ilmi, bu deryanın bir parçasıdır. Tarikat deryasından bir parçadır. Öyleyse ilim iki çeşittir. Biri şeriat, diğeri de tarikat. Tarikata şeriat olmadan ulaşamaz. Hakikate de tarikat olmadan ulaşamaz. Fütüvvet ise tarikatın bir parçasıdır.

Şit (as) zamanında fütüvvet ve tarikat arasında bir ayırım yapılmamaktaydı. Hz. İbrahim zamanına kadar fütüvvet tarikat, tarikat de fütüvvetti. Hz. İbrahim zamanına geldiğinde Allah'a kendini adayan âşıklar, müştaklar Halil İbrahim'in yanına geldi ve ona: “*Ey Allah'ın nebisi, biz artık insan içine çıkmak istiyoruz. Er meydanına adım atalım diyoruz. Fakat hırka yükünü çekmeye de tahammülümüz yok. Biz zayıf kullarız. Hem Kur'an'da da şöyle buyrulmaz mı? “İnsan zayıf olarak yaratılmıştır.”*”¹¹ Ey İbrahim, bize öyle bir yol göster, biz de insanlarla yaşayalım, onlardan faydalanalım. Biz bunun özlemi içindeyiz”. Bunun üzerine Halil İbrahim (as) tarikat deryasına daldı. Deryada fütüvvet adasına ulaştı. Âşıklar topluluğunu şeriat gemisine bindirdi. Kaptan oldu da onları tarikat deryasındaki bu fütüvvet adasına ulaştırdı. Âşıklara şöyle dedi: “*Bu adada yerleşin, bu adada barış içinde yaşayacak, şeytanın saldırılarından korunacaksınız. Zira şeytanın orduları...*”¹²

Tasavvufun kisvesi/giysisi hırkadır. Fütüvvet giysisi ise bu kisvenin altında yer alır. Kisvenin altı da hırkanın parçası sayılır. Dolayısıyla fütüvvet hırkanın(tarikatın) bir parçasıdır.

Tarikatın erkânları sayısızdır. Fütüvvet ise sadece on iki esasa dayanır. Bunların altısı zahiri makamda, altısı ise batini makamdadır. İlk altı esas şunlardır: birincisi şalvar/bel bendi/bağlı, ikincisi mide bağı, üçüncüsü dil bağı yani duyma ve göreme bağı, dördüncüsü el ve ayak bağı, beşincisi ise hırs ve emel bağıdır.

8 الصوفى غير مخلوق

9 الصوفى هو الله

10 الطريقه مخ الشريعه والحقيقه مخ الطريقه

11 Nisa suresi, 28.ayet

12 Metin burada son bulmaktadır.

Bu esaslardan birincisi şalvar bağıdır. Bu şarta göre Ahi, fütüvvet ahbine sadık kalacağına dair söz verdiği günden itibaren artık zinadan pak olacaktır. Zira zina erkeklığe hanel getirir. Fütüvvet ahdi veren kişinin zinaya yeltenmesi asla doğru değildir.

İkinci bağ mideye vurulan bağıdır. Buna göre Ahi, bilerek haram lokma yemekten mutlak suretle kaçınmalıdır. Bu şartın ilgasıyla Ahi, şeriat yolundan dışarı adım atar. Zira haram yemek fütüvvet ahdi ile bağdaşmaz.

Üçüncü bağ dile vurulmalıdır. Ahi gıybet etmekten, iftira atmaktan kendini korumalı, boş söz ve kavillerden uzak durmalıdır. Her kim gıybet etse, iftira atsa Müslümanlığına hanel gelir. Nitekim Efendimiz (as) şöyle buyurmuşlardır: *“Müslüman Müslümanın elinden ve dilinden emin olandır!”*¹³

Dördüncü bağ kulak ve göz bağıdır. Ahi, duyulmaması gereken sözleri duymamalı, görülmemesi gereken şeyleri görmemelidir. Bu emre itaat etmeyen şeriat yolundan adımını dışarı atmış demektir. Onun fütüvvet ahdi geçerli olmayacaktır. Ahi, velayet çağrısına karşı kulaklarını dört açmalıdır. Gelecek bir emre karşı her an hazır ve nazır beklemelidir. Zira kulak ve göz başka şeylerle meşgul olursa velayet hukukunun vakarı ölür. Hukuk ölürse velayet de ölür.

Beşinci bağ el ve ayaklara vurulan bağıdır. Ahi eliyle hiç kimseyi rencide etmemelidir. Kimseye karşı zor kullanmamalıdır. Ahinin insana kaldıracak eli yoktur. Gammazlığı atacağı adımı yoktur. Bu bağla o, elini ve ayağını beladan kurtaracaktır.

Altıncı ve son bağ ise Ahinin kendini hırstan ve boş ümitlerden koruması için vurulacağı bağıdır. Ahinin bu işlerden uzak durması, ölüm dervazesine/kapısına yakın oturması gerekir. Ölüm gelip çatığında değil, ölmenden önce nefisini öldürmesi gerekir. Allah'ın evliya kulları için ölüm yoktur. Onlar ölümden korkmazlar. Nitekim Kuran'da *“Dikkat edin! Allah'ın evliya kullarına korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir”* şeklinde buyurmuştur.¹⁴ Yine Efendimiz (sav) de şöyle buyurur: *“Allah'ın evliya kulları ölmez, onlar ancak bir âlemden öbür âleme geç eder!”*¹⁵

Zira hırs ve boş emel kapıları açık olsa Ahi can verme anındaki o sarhoşluk yani sekerattan gafil olur. Ölüm kapısına ulaşırlar da meleklerin kendilerine görünerek gidecekleri makamı bildirdiği o anı kaçırrır. Bu sebeple kişinin iman velayet ahidini koruması, şeytanın kapı götürmesine izin vermemesi gerekir.

Hırsa ve boş ümitlere kapılan Ahinin fütüvvet ahdi ve emaneti doğru olmaz. Öte yandan Ahi, kendisinden emin olunan bir kişi olmalıdır. Emaneti hak sahibine ulaştırmalıdır. Ancak böylece emanete hıyanet etmemiş olur. Zira emanet onun için çalıntı mal hükmündedir. Emanetin onda kalması ona sadece üzüntü ve pişmanlık getirecektir.

Bâtını olan altı erkâna gelince bunlar: birincisi sahavet, ikincisi kerem, üçüncüsü tevazu, dördüncüsü affetmek, beşincisi hiçlik, altıncısı ise vuslat, yakınlık ve hidayet makamına karşı duyarlı/hassas/ayık olma halidir.

Bu erkânın ilki sahavettir. Ahi, sahî olmalıdır. Yiğitlerin taşınması gereken sahavet özelliğinin mahiyetiyle ilgili sözler söylenmiş, bu sıfatın sınırları tartışılmıştır. Bazıları der ki; sahavet kişinin verdiği sorgusuz sualsiz vermesi, infak ederken şahsın hak edip etmediğine bakmamasıdır.

13 المسلم من سلم المسلمون من لسانه ويده

14 الا ان الاوليا الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون

15 اوليا الله لا يموتون و انما ينقلون من دار الى دار

Bazıları ise sahaveti açıklarken şu ifadelerde bulunmuşlardır: Ahi ve fütüvvet sahibi olan şahıs muhtaç birini görse fakat ona eli ulaşamasa sahavet rüknü gereği o muhtaç sahibinin derdine deva olma isteği gelmeli, içinde derhal kendi teninden bir parçayı kesip verme isteği uyanmalıdır. Bu niyet o anda Ahi'nin aklına gelmezse artık civanmertler zümresinde itibarı kalmaz. Her ne kadar erenlerden bazıları Ahinin bedeninden bir parçayı kesme fikrini caiz görmeseler de bu böyledir. Ahinin bedeninden bir parça kesip ihtiyaç sahibine verme niyetinde kararlı ve sadık olması gerekir. Nitekim Efendimiz şöyle buyurmuştur: “*Müminin niyeti amelinden daha hayırlıdır!*”¹⁶ Ahi bu konuda hızlı hareket etmelidir. Zira el uzatmaya zamanı olmayabilir. Zira ulema kâinatı kevn ve fesat içinde görürler. Dünya gâh öyledir, gâh böyledir. Bir vardır, bir yoktur. Muhtaca el uzatmaya güç yetirebilenler terakki sahibidirler.

Fakire el uzatan Ahi bu iğliğini derhal unutmalıdır. Unutursa dünya nimetleri ve uğursuzlukları onu mağrur etmez. Ahi dünyalık peşinde koşmaktan vazgeçmelidir. Elinin ulaşmadığı yerler için niyetlerini çoğaltmalıdır. Zira “*Müminin niyeti amelinden daha hayırlıdır!*” (Payende, 1336, 3141.Hadis)

İkinci rükün tevazudur. Ahi ve fütüvvet sahibi mütevazı olmalıdır. Peygamber hadisinde şöyle buyurmuştur: “*Kim tevazu gösterirse Allah onu yükseltir, kim de tekebbür gösterirse Allah onu öylece bırakır!*”¹⁷ (Payende, 1339, 3054.Hadis) Tevazu kişinin derecesini yükseltmesine, tekebbür ise cehenneme konulmasına sebebiyet verir.

Üçüncü rükün keramettir. Ahi kerem sahibi olmalıdır. Sahavet ile kerem arasındaki fark şudur: Her Ahi sahî olabilir ama her sahî kerîm olmaz. Kerem sahibi verirken minnet etmez. Kerem sahibi karşılık beklemez. Nitekim Allah için de kerim sıfatı kullanılır, sahi değil.

Dördüncü rükün affetmek ve bağışlamaktır. Ahi odur ki; âlem onu rencide etse o yine de rencide olmaz. Onun elinden kimseye zarar gelmez. Hiç kimsenin üzülmüne razı da olmaz. Ne zahirde ne de batında insanların rencide edilmesine asla ortak olmaz. Üzüldüğünde, kırıldığında bunu hemen Allah'a havale etmez. Asla intikam almaz. Bağışlar. Zira bağışlamak fütüvvetin olmazsa olmaz şartıdır. Efendimiz (as) Ahilerin ilki, fütüvvet sahibi ve müritleridir. O en çok kendisini ziyadesiyle rencide edenlere dua etmiştir. Nitekim “*Allah'ım bu kavmi bağışla. Zira onlar bilmiyorlar!*” demiştir.¹⁸

Beşinci rükün hiçlik, benlikten uzak olmaktır. Ahi hiçliği kendine sermaye edinmelidir ki varlığın gerçekliğine ve hakikate ulaşsın. Varlığın gerçekliğinde/zahirinde kalmak, varlığın hakikatine ermek demektir. Varlığın manevi yönü ile hakiki yönü birbirleriyle örtüşmez. Hakikat âlemindeki yokluk onun delaletiyle alakalıdır. Müflisin ise fütüvvet ahdi yoktur.

Altıncı rükün vuslat, yakînlık derecesi ve hidayet makamlarına karşı duyarlı olmaktır. Ahi ve fütüvvet sahibi kişi gurur şarabının sarhoşluğundan ayık olmalıdır. Bunun tersi akli zayı eder. Aklın izalesi fütüvvet ahdi ve peymanını sona erdirir. Ahinin verdiği ahit ve peyman geçerli olmaz. Şeyh Bale Halilü'l-Merendi hazretleri şöyle buyurur: “*Fütüvvet nübüvvet dallarından bir dal, tarikatsa dalın kendisidir!*”¹⁹ Şeyhu'l-Meşayih Sultanu'l-Muhakkikin Bale Halil hazretleri bu sözüyle fütüvvetin nübüvvetin bir kolu olduğunu tarikinse nübüvvetin ta kendisi olduğunu ifade etmiştir.

16 نيت المؤمن خير من عمله

17 من تواضع الله رفع الله ومن تكبر وضعه الله

18 اللهم اهد هذا القوم فانهم لا يعلمون

19 الفتوة غصن من اغصان النبوة والطريقة كل النبوة

Halil İbrahim (as) Allah'tan hilat olarak bir hülle almış, böylece nübüvvet'e ulaşmıştır. Yüce Mevla onu dost edinmiştir. Kur'an'da "*Allah İbrahim'i dost edinmiştir*" buyrulur.²⁰ Hülle, hakikatte şeyhlere, ulemaya ve yol ehline nasip olur. Hülle fütüvvet, fütüvvette hüledir. Bazıları fütüvvetin güneş, hüllenirse o güneşin nuru olduğunu söylerler. Buna göre hülle fütüvvettendir. Allah kendi muradıyla Halil İbrahim (as)'ı fütüvvet nuru ile musavver kılmıştır. Böylelikle hülle tacını onun başına koymuş, İbrahim'i dost edinmiştir. Fütüvvet ehli ve kerem sahibi kişiler herkes tarafından sevilir. Hak Teâlâ İbrahim'i fütüvvet ehli ve kerem sahibi olduğu için seçmiş, ona *Halil'im* demiştir.

Mürüvvetin fütüvvetin bir dalı, fütüvvetin de tarikatın bir parçası olduğunu söyleyenler vardır. Halil İbrahim (as) Allah tarafından hülle hilati giydirilince bir sofraya kurmuş, bu sofraya sura üfleneceği güne kadar yerde kalmıştır. Tüm din ve mezhep mensupları, Yahudiler, Hristiyanlar, Zerdüştiler Halil İbrahim (as)'ın eşliğine yüz sürmüş, bu sofradan nasiplerini almışlardır. Onun fütüvvet güneşi herkesin üzerine doğmuş, tüm milletler bu nurun sıcaklığını hissetmiştir. Ne ilginçtir, nübüvvet'e bazısı iman eder, bazısı inkâr. Ama fütüvveti hiç kimse inkâr etmez.

Fütüvvet Halil İbrahim (as)'dan İsmail (as)'a miras kalmıştır. Din büyüklerinden bazıları İsmail'in fütüvvetinin Halil İbrahim'in fütüvvetinden daha güçlü olduğunu söylerler. Zira ki Halil İbrahim fütüvvetin kudreti ile oğlunu feda etmiş, İsmail ise fütüvvetin kudreti ile canından geçmiş, canını vermeye hazır olmuştur. Şüphe yok ki can muhabbeti evlat muhabbetinden daha güçlüdür. Kur'an'da geçen ayette İbrahim (as): "*Ben rüyamda seni kurban ettiğimi görüyorum*" demektedir.²¹ Diğer taraftan İsmail'in fütüvveti sulben kâinatın seyidi ve mevcudatın hülasası olarak kabul edilen Muhammet Mustafa (sav)'ya geçmiştir. Bu miras, İsmail (as)'ın neslinden gelmiştir.

Fütüvvet, Efendimiz dönemine kadar tamamlanmamış, gizli kalmıştır. Fütüvvet kemali Efendimiz' in ortaya çıkışı ile gerçekleşmiştir. Fütüvvetin Allah'ın lütuf hazinesinden alınmış, Efendimizin yuvasına indirilmiştir. Bu yuva enbiya ve evliyalardır. Bu sözden kasıt şudur ki: fütüvvet Şit (as)'dan Halilullah'a, Halilullah'tan da Habibullah'a geçmiştir. Bu kadar evliya ve enbiyalar içinde sadece iki kişiye verilen bu makamlar boş değildir. Bu makamlara ve nübüvvet derecelerine oldukça dikkat edilmesi gerekmektedir.

Fütüvvet enbiya ve evliyaların özelliğidir. Bunlar hakkın kulları arasında en faziletli olanlardır. Zira ki bu makamları Allah belirlemiştir. Bu sebeple bu iki merteye fütüvvetten ayrı düşünülemez. Âlemde nübüvvet evine davet edilmiş, velayet hanesine çağrılmış herkes Efendimiz 'den (sav) Emîr'ül-mü'minin Ali bin Ebi Talip (ra)'a ulaşan halkaya dâhildir. Zira Ali, Efendimiz (sav)'in soyundan gelmiştir, onun amcasının oğludur. Nitekim Efendimiz Emîr'ül-mü'minin hakkında şöyle buyurur: "*Ya Ali, sen bendensin. Harun Musa'ya ne ise sen de bana o'sun!*"²² Din büyükleri şöyle derler "*Eğer Efendimizden sonra peygamber gelecek olsaydı bu Ali olurdu.*" Zira o efendimizin amcasının oğludur ve Halil İbrahim neslindedir. Onun sayesinde nübüvvet Halil İbrahim neslinden kopmamış, bozulmamıştır.

Nübüvvet Ali'ye ulaşmasa da son Peygamber Muhammet Mustafa'ya ulaşması yeterlidir. Fakat fütüvvet Ali'ye miras kalmıştır. Ali büyük evliyalardandır. Fütüvvet

20 Nisa suresi 125. Ayet.

21 Saffat Suresi, 122. Ayet.

22 يا علي لنت مني بمنزلة هارون من موسى

ışığı iki huzmeden süzülür. Biri nübüvvet burcundan, diğeri güneş burcundandır. Bu sebeple Ali (ra) peygamber değilse de velidir. Ve nübüvvet zamanından sura üfleninceye dek kimse Ali'nin (ra) fütüvvetine ulaşamamıştır, ulaşamayacaktır.

Nitekim bir rivayette şöyle geçmektedir:

Emîrül-mü'min Ali'nin evinde henüz iftar edilmemiştir. Bir rivayete göre oruç yedi gün sürmüştür. Gayb âleminde kendisine bir adet arpa ekmeği gönderilir. Emîrül-mü'minin bu ekmeği bölmüş, bir parçasını Hasan'a, bir parçasını Hüseyin'e, kalanını da ikiye bölerek hazreti Fatma'ya (ra) vermiştir. Kendi payı olan lokmayı yemek üzereyken kapıda bir derviş belirmiş, Ali (ra)'da kendi nasibi olan lokmayı bu dervişe vermiştir. Hazreti Fatımatü'z-Zehra onun kendi lokmasını dervişe vermesine ses etmemiştir. Evlatları olan Hasan ve Hüseyin de buna razı olmuşlardır. İşte fütüvvet bu evden miras kalmıştır. Tarikat ve fütüvvet nübüvvet ailesinden Ali'ye miras kalmıştır. Zira ki Efendimiz (sav) tarikat, şeriat, fütüvvet, keramet, sehavet ve mürüvvetin şehridir. Emîrül-mü'min Ali'de bu ilim şehrinin kapsıdır. Bundandır ki peygamber onun hakkında şöyle buyurur: "Ben ilmin şehriyim, Ali de kapısıdır!"²³ Her kim ilim ve amel şehrine ayak basmak isterse Emîrül-mü'min Ali'den geçmek durumundadır. Böylelikle Ali ilk hizmet makamını kazanır. Kişi ancak Ali'den geçerse bu şehirde yürüyebilir.

Tarikatta üç şeyhe izin vardır. Fütüvvette ise sahiplik/musahiplik tektir. Tarikatta hırka teberrüktür, hırka hakkadır. Fütüvvette ise iki şekilde ahit/söz verilir. Biri seyfi ahit, diğeri kavli ahit. Seyfi ahit muhakkak mesabesindedir. Kavli ahit ise teberrük mesabesindedir. Eğer seyfi ahit veren terbiyesi için gidip başka sahabe ahit verse ve ikinci sahip de bunu bile bile kabul etse, bu şahıs sahiplikten azledilir. Bu şahıs artık civanmertlerden hiç kimseyi eğitemez. Neden? Çünkü bu fütüvvet sığmaz. Zira ki o velayete ve kardeşlik mülküne el uzatmıştır. Bunu yaparsa fütüvvet ehli ve civanmertlerin velayetinden azledilir. Artık kimsenin terbiye/eğitim işini üslenemez.

Sahibin ise fütüvvet mertebesinden ihraç edilmesi mutlak suretle adil şahitler huzurunda gerçekleştirilmelidir. Sahibin fütüvvet dairesinden atılması hoş görülme-yen bir durumdur. Bu durumla ilgili olarak şeyhler ihtilafa düşmüş, sahibi başka bir ahinin oğlunun kabul edilmesiyle ilgili düşünceler ileri sürülmüştür. Fakat onun sahipliğinin de fütüvvet makamında ma'zul olarak kabul edileceği söylenmiştir. Bu görüşle ilgili de farklı yorumlar mevcuttur. Sonuç itibarıyla bu yolda hem saadet hem de şekavet vardır. Akıbet ise saadete ulaşanların olacaktır.

Allah'ın selamı onun peygamberine ve temiz ehline olsun.]

Kaynaklar/References

Corbin Henry -Murteza Sarrafi, *Gencine-i Neveştehay-i İrani, Resail-i Cevanmerdan, Muştamil ber Heft Fütüvvetname*, Mukaddime ve Hülâsa-i Fransevi, Tahran: Kısım-i İraşınasiy-i Enstitü-yi Fransevi Pejuheşhay-i İlmi der İnan, 1352/1973.

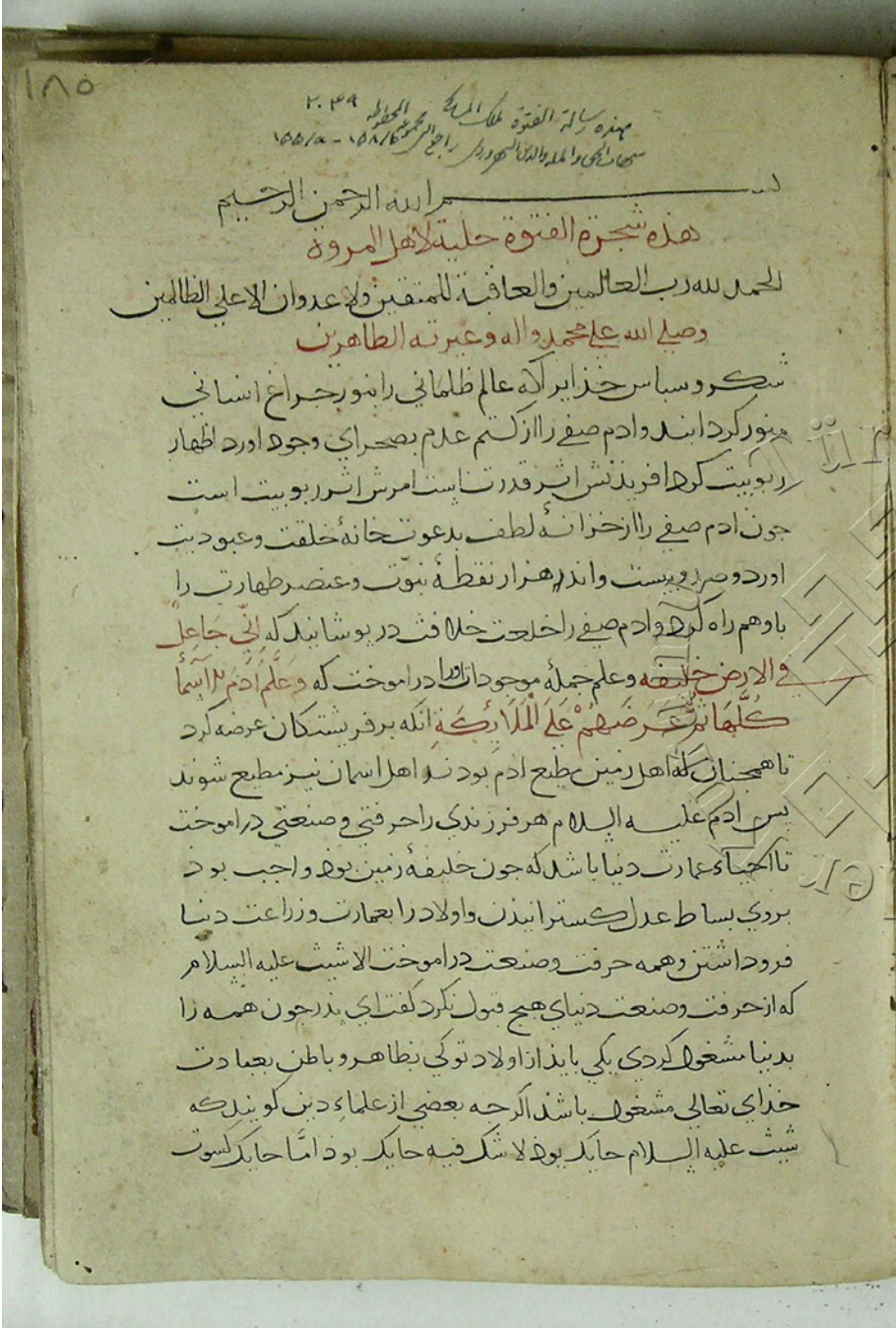
Ebu'l-Kasım Payende, *Nehcü'l-Fesaha*, 3141. Hadis, s. 632; 3054. Hadis, s. 621, Tahran: Çap-ı Cavid, 1336.

İzzeddin Mahmut bin Ali Kâşifi, *Misbahu'l-Hidaye Miftahu'l-Kifaye*, Tashih: Celeleddin Humayi, Tahran: İntişarat-i Sohen, 1394.

Kamerü'l-Huda, *Şihabeddin Ömer Sühreverdi Hayatı, Eserleri, Tarikatı*. Çeviren Tahir Uluç. İstanbul: İnsan Yayınları, 2004.

23 انا مدينة العام و على بابها

- Kırpık, Güray. “Sühreverdî'nin Dilinden Fütüvvet Ve Ahilik”, *Ahilik Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, ss. 395-402, 2011.
- Müller Source, Hans. “Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft”, Vol. Traités des compagnons-chevaliers. Rasa'il-e Javanmardan”, *Bibliothèque Iranienne*, 20 by Morteza Sarraf and Henri Corbin Review 127, No. 2 (1977), pp. 431-432 Published by: Harrassowitz Verlag Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/43370874> Accessed: 12-02-2023 03:10 UTC
- Ritter, Hellmut, “Philologica IX Die vier Suhrawardi (Fortsetzung und Schluss) 2”, *Der Islam*, Issue 25, 1939, pp. 35-86
- Şihabeddin Ömer bin Muhammed Sühreverdî, *Avarifu'l-Mearif*, Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1999.
- Şihabeddin Ömer bin Muhammed Sühreverdî, *Cezbu'l-Kulub ila Muvasaleti'l-Mahcup*, Matbaatu'l-Baha, 1910.
- Şihabeddin Ömer bin Muhammed Sühreverdî, *İ'lamu'l-Huda ve Akidetü'l-Erbabü't-Teka*, Beyrut: Mecelletü'l-Meşrik, 1964.
- Şihabeddin Ömer Sühreverdî, *Keşful Fedaih'ul Yunaniyye Ve Reşf'ul Nesaih'ul İmaniyye*, Tahkik: Aişe Yusuf el Menai, Darul Selam, 2000.
- Taeschner, F. Eine Schrift Des Şihâbaddîn Suhrawardî Über Die Futüwa, *Oriens*, 15 (1), 1962, pp. 277-280.
- Yılmaz, Hasan Kâmil, “Sühreverdî, Şehâbeddin”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 38, Yıl 2010, ss. 40-42.

صورت بنوذ بد که جایگز لباس معنای و حقیقت بود زیرا که عالم
 دو است یکی عالم صورت است و یکی عالم حقیقت است هم جهان که عالم
 صورت را از عمارت ناکیر است عالم حقیقت را نیز از عمارت ناکیر
 است پس چون شیث علیه السلام معاری عالم حقیقت و معنی اختیار
 کرده آدم علیه السلام فرزندان آفت سماکسپ کنید و بروی نفقه
 کنید که **لولا الاغنیاء لهلك الفقراء** تا وی نیز در حدایرستی
 و عبادت مشغول شود و شمارا بدعای خیر یاد آرد که **لولا الفقراء**
لهلك الاغنیاء سید علیه السلام از بخا فرمود که **ارغبوا بدعوت**
الفتراء فانهم مفرقون بالاجابة چون شیث علیه السلام معار
 عالم ارواح شده هم زراعت کرده و هم بافندگی زیرا که یکی تو گشت دار
 فوت ناکیر است دوم ستر پوش است و از پوشیدن عورت ناکیر است
 شیث علیه السلام بر در عالم ارواح همین حد و صحت را امر عبودیت
 بر میان بست هم بافند بود و هم زرع کنند بود بافند بود زیرا که
 ارواح را از لباس ناکیر است که **الایمان عربان ولباسه التقوی**
 و هم زرع کنند بود زیرا هم چنانکه از قوت نفس ناکیر است و از قوت
 روح نیز ناکیر است سید علیه السلام از نیح الف **ایت عدل**
رینے بطحمنی یسقی چون شیث علیه السلام در خلوت خانه فقر
 اعتکاف آورد جامه تصوف بقای یافت هر که از آن جامه مرع
 دخت از دنیا و عقم مستغنی شد که **التصوف من عبارة عن**
التجريد والتفريد والتفريق عما سوي الله مشایخ رحمهم الله
 چنین فرموده اند که تصوف عبارتست از مجردی از عالم حیوانی

دوم بهای ارضیات انسانی سیم خدا بی از هر چه رقم حدود
 دارد از پنجاست که مشایخ گفته اند که **الصوی۲ غیر خالوق و جای**
 دیگر گفته اند **الصوی۲ هوالله** چون شیت علیه السلام تصوف
 اختیار کرد و روی یکبارگی بخدای او در باری تعالی او را خلیفه
 و امام اهل خاص ساخت همچنانکه ادم خلیفه زمین بود و خلیفه آسمان
 شیت بود خلیفه اهل آسمان الا هو باشد همچنانکه ادم در دعوت خانه
 خلقت خلق را بعبودیت خواند شیت نیز در دعوت خانه و هدایت
 خواص را بقربت و عنایت خواند ادم در دعوت خانه عبودیت
 بساط شریعت بکسرا نید شیت در دعوت خانه عنایت سخاوت
 طریقت بکسرا نید همچنانکه ادم شریعت را پیدا کرد اسلام را
 او شریعت را بر بست که اسلام بشریعت راست اند که شیت نیز
 در دعوت خانه عنایت طریقت پیدا کرد که قربت را نیز از طر
 بقت ناگزیر باشد همچنان که سیهست مسلمانان بتوان رسیدن
 الایعمال شریعت همچنانکه بقربت و حقیقت بتوان رسیدن
 الایعمال طریقت قال **حیدر رحمة الله علیه الطریقه**
حج الشریعه میگوید که طریقت مغر شریعت است یعنی طریقت
 دریاست و شریعت از جایگاه است که آب دریا در وی جمع آید
 از جایگاه را ظرف خوانند پس طریقت دریاست و شریعت ظرف
 آن دریا همچنانکه حقیقت دریاست و طریقت ظرف آن دریا است
 در دریا قدم میروا الا بعلم سیاحت و علم سیاحت در دریا
 طریقت شریعت است و علم سیاحت در دریای حقیقت طریقت

است و قوت جزوی از طریقت است سر عمل دو کون است
 یک شریعت است دوم طریقت بطریقت توان رسیدن الی اعمال
 شریعت و حقیقت توان رسیدن الی اعمال طریقت و قوت از
 طریقت است در عهد نبوت علیه السلام میان طریقت و قوت فصلی
 نبود تا بعد خلیل الله هر دو یکی بود چون دور در آن خلیل
 الله بر رسید جماعت از الهان و عاشقان و مشفقان حضرت بار خلیل
 و علا حضرت خلیل الله آمدند و گفتند یا نبی الله ما می خواهیم
 که قدم در میدان مردان همیم اما با خرقه نتوانیم کشیدگی
 ضعیفانیم که **وخلق الانسان ضعیفاً** طریقتی ساز که ما سزا زین
 مردان همی یا بییم که سخت مشفقانیم خلیل الله علیه السلام در شریعت
 شریعت نشست و در دریا طریقت بر اند جزیره قوت را در دریا
 طریقت بیافت از جماعت الهان را در کشته نشان زد و در دریا طریقت
 بر اند ناخبر بره قوت رسانید گفت شما را درین جزیره نشستن
 سازید تا سلامت و عافیت از عارت شیطان بمانید که لشکر
 شیطان در دریا طریقت سیاحت نتوان کرد **اما شکر و**
 طریقت خرقه است و لباس قوت و بر جامعه است همه قوت را سلوار
 است و طریقت را خرقه و سلوار جزو خرقه است همچنانکه قوت
 یک جزو از طریقت است و ارکان طریقت نامعدوم است اما قوت
 دو از ده رکن است شرح هر مقام ظاهر و شرح هر مقام باطن
 اما خلیل الله فرمود که شما با خرقه نتوانید کشیدن که خرقه
 بارگران دارد و اما سلوار قوت است و امانت نگاه دارید تا از

۱۱۷ زمره اهل طریقت باشند والله اعلم **ام** ان شش که در مقام ظاهر
 است رکن اول بند شلوار است دوم بند شکم است سیم بند
 زبان است چهارم بند سمع و بصر است پنجم بند دست و قدم است
 ششم بند بستن در حرص و امل است اما ان شش که در مقام باطن
 اینست اول سخاوت است دوم کرامت است سیم تواضع است
 چهارم عفو و مرحمت است پنجم نیستی از منیت است ششم هشیار
 در مقام و صلت و قربت است اول سخاوت است ای بایده که
 سخا باشد و در حد سخاوت بزرگان سخن گفته اند که سخاوت
 آن باشد که بی سوال عطا کند محل استحقاق و بعضی گفته اند که
 بی سوال عطا کند اما بلا تصرف و تحسین و بعضی گفته اند که حد
 سخاوت آن باشد که حاجی و صاحب قوت محتاج را بسند دستش
 هیچ نرسد بی الحال در خاطرش آید بی تاخیر که اگر جایز
 بودی از چیزی خود چیزی جدا کردی و بدان محتاج دادی
 اگر او در آن ساعت درین نیت تاخیر کند از مر و جوان مردان
 بیرون باشد اگر چه بعضی عاشقان و کرم روان جایز داشته
 اند جدا کردن جزو و عطا کردن در سخاوت اما اخلاف شریعت
 ایستالات نیت کردن **لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَيْتُ الْمُؤْمِنِ حَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ**
 و در آن عمل که دستش نرسد نیت قایم مقام عمل باشد سبب آنکه
 احتمال دارد که در دستش نرسد که دنیا در مقام کردن در فساد
 داشته اند و وقتی باشد و وقتی نباشد اما تو انگری دل باید
 که برتر نباشد چون دنیا باید میرکت نیت شوئی دنیا و از معرود

بکند از عمل بوسیله دنیا از دست وی برآید و اگر دنیا نباشد
 نیست خود از عمل زیادت کند که نیست المؤمن خیر من عمله اما
 اول بستن شلو را است حاجی باید که از وقت عهد قوت از زنا
 پاک باشد مرزانی را در مسلمانان خلل باشد عهد قوت از وی
 درست نیاید دوم توابع است حاجی باید که متوابع باشد که
من توابع روجه الله که توابع رفح در جاست **ومن تکبر**
وضعه الله و تکبر وضع در کاست دوم بند شکم است
 احرام انکس که حرام خورد بلا اضطرار قدم از شریعت بود که
 نهاد باشد قوت از وی درست نیاید سیم کرامت است حاجی
 باید که کرم باشد و فرق میان کرم و سخاوت است که همه
 کرم سخی باشد اما همه سخی کرم نباشد زیرا که بخدای تعالی
 را کرم خوانند سخی خوانند کرم است که عطا کند در نظرش
 نیاید اما سخاوت احتمال دارد که در نظرش آید پس آنچه او
 مجازی و طبیعی باشد امت کرم جز حقیقی نبود از نجاست
 خدا را کرم خوانند سخی خوانند سیم بند زبان است
 از غیبت و هتان و از سخن بهود و زبان نکه دارد که انکس
 که غیبت کند و هتان کوی باشد او را در مسلمانان خلل باشد
لقوله عليه السلام الميسلم من سلم المسلمون من لسانه
وبده چهارم عفو و مرحمت است حاجی انکس باشد که اگر همه
 عالم او را بخاند وی عفو کند و بر بخاندن هیچ کس مشغول
 نباشد نه بظاهر و نه بباطن بخدای خوات کند بد که عفو کند

که شرط فوت آنست زیرا که سید علیه السلام اخی بود چند آنک
 اولاً بیشتر نجایند نیک ایشانرا کفتی **اللهم اهد قوی و انعم**
لا تعلمون چهارم بستن سمع و بصر مناجح ناشود بی است سمع را
 ازان شودن نگاه دارد و اخی نادیدنی است بصر را ازان نگاه دارد
 و ننگرد هر آنکس که مطیع این امر نباشد و قدم از راه شریعت بیرون
 نهاده باشد عهد و کدورت نباشد اخی باید که بسمع حاضر
 تدبیر ولایت باشد و بصر حاضر دیدن منازل مقامات ولایت
 باشد چون بصر مشغول اغیار باشد توفیر و حقوق ولایت از وی
 فوت شود بلکه ولایت از وی فوت شود چون حقوق فوت شود ولایت
 فوت شود که ولایت حقوق است و حقوق ولایت بجم نیست از میت
 است اخی باید که نیستی را مایه سازد تا بهیستی معنی و حقیقت و اصل
 شود جور صورت هستی نماید از روی حقیقت نیست باشد که
 هست صورت و هستی معنی بهم جمع نیاید جور از روی صورت هستی
 نماید از روی معنی نیست باشد و نیستی عالم معنی دلالت بر افلاس
 کند و از مفلس عهد فوت در دست نیاید بحکم بستن دست و قدم
 است بدست هیچ کس را نرنجاند و هیچ کس ضرب نزند که اخی را دست
 نباشد که کسی را نرنجد و قدری نباشد که بعمد کسی نهادن کس که
 قدم و دستش برین مبتلا بود وی میمان باشد عهد فوت از وی
 دست نباشد ششم هشیاری در مقام وصلت و قربت و
 هدایت است اخی باید که از مسیته شراب غرور هشیار باشد که مست
 زاید العقل باشد در حالت اذالت عقد تصرف عهد و پیمان و عهد و قوت

از وی درست نیاید شستم باید که در کی حرص و املد بر خود
 بندد و بر در مرگ مجاور بنشیند و پیش از آن که بمیرد اندیش
 بمیرد تا چون وقت مردن باشد نمیرد که اولیاء خدا را مرگ
 نباشد و خوف از مرگ نباشد **کَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الْآنَ أُولِيَاءُ**
اللَّهِ لِخَوْفٍ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ و سید علیه السلام می فرماید
 اولیاء الله لایموتون بلکه بقلون من در اری دار چون حرص و املد
 باشد از سکر ات جان کندن غافل باشد چون بدر مرگ رسید
 غایب باشد سکره سکر ات جان کندن بروی غالب باشد
 ولایت ایمان را از غارت شیطان بیم بود عهد و لایق و فتوت
 از وی درست نیاید اخی باید که امین باشد امانت به صاحب حق
 چنان رساند که در امانت حیانت نرفته باشد چون در بیعت را
 دزد برده باشد جمله حسد در حیرت و ندامت در ندامت
 باشد **قَالَ الشَّيْخُ أَبُو خَلِيدٍ الْمُرْتَدِي** رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ
 الْفِتْوَى عَصْرٌ مِنْ أَعْصَانِ النَّبْوَةِ وَالطَّرِيقَةُ كَعَلَةِ النَّبْوَةِ حَيْثُ
 كَوَيْدٌ كَفْتُوتٍ شَاخِيٍّ مِنْ نَبْوَةٍ أَيْ طَرِيقَةُ جَمَلِهِ نَبْوَةٌ أَيْ نَبْوَةُ
 جَوْزِ خَلِيدٍ اللَّهُ أَنْ حَضَرَتْ عِزَّتُ خَلْعَتِ نَبْوَةٌ يَأْتِي كَمَا وَاحْتِزَّ اللَّهُ
 أَبْرَهِيمَ خَلِيدًا حَقِيقَةُ خَلْتِ مَشَاخِ وَعِلْمًا سَخِنَ كَفْتَةُ أَنْدِ
 بَعْضِي كَفْتَةُ أَنْدِ كَمَا فَتُوتِ أَقْبَابِ اسْتِ وَخَلْتِ نَوْرًا قَابِ اسْتِ
 وَبَعْضِي كَفْتَةُ أَنْدِ خَلْتِ مِنْ فَتُوتِ خَوَاسْتِ كَمَا بَارِي تَعَالَى دَانَ لَطِيفِ
 خَلِيدِ اللَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ نَوْرِ فَتُوتِ مَنْوَرٌ كَرْدِ أَنْدِ أَنْدِ تَرَاحِ خَلْتِ
 بَرَسْرَشِ نَهَادِ كَمَا وَاحْتِزَّ اللَّهُ أَبْرَهِيمَ خَلِيدًا أَهْلًا فَتُوتِ رَا

و کرامت همه کس دست دارد باری تعالی خلیل الله را از آن سبب
 خلیل خواند و دست گفت که صاحب قنوت و صاحب مروت بود
 اما گفته اند که مروت شاخی از قنوت است همچنانکه قنوت
 شاخی از طریقت است خلیل الله چون از حضرت عزت تاج خلعت
 یافت و قنوتش طریقی صورت یابد کرم بکس ترا نیند جانند
 تا بفتح صوران نماید برقرار باشد از جمله مکرر و مداوم از نصرت
 و یهود و مع هیچ کس نباشد که سر بر خلیل الله ندارد اخی باید
 که هر قوم که بوی رسد نور اقیاب قنوتش تابان باشد عجب
 حالتست نبوت یا بعضی اقرار کنند و بعضی انکار الا قنوت را
 هیچ کس انکار نکرده است پس قنوت از خلیل الله با اسماعیل
 میراث ماند بعضی از محققان گفته اند که قنوت اسماعیل قوی تر
 از قنوت خلیل الله بود زیرا که خلیل الله بقوت قنوت فرزند را
 فدا کرد اما اسماعیل بقوت قنوت جان را در باخت و محبت جان
 قوی تر و محبت فرزند باشد کما قال الله تعالی **إِنِّي أَرِي فِي السَّمَاءِ**
إِنِّي أَرِي فِي السَّمَاءِ مَا ذُكِّرْتُمْ قَالِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُنُوتُ لِي فِي
إِنِّي أَرِي فِي السَّمَاءِ مَا ذُكِّرْتُمْ قَالِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُنُوتُ لِي فِي
 ان شاء الله من الصَّابِرِينَ همچنین قنوت اسماعیل صلیب یا صلاب
 انبیاء و اولیاء حبیب الله علیه السلام از نسل اسماعیل بود او را رسید
 میراث ماند زیرا که خواجه علیه السلام از نسل اسماعیل بود کمال
 قنوت تا بعهد سید علیه السلام پوشیده بود اظهار کمالیت
 قنوت از خواجه علیه السلام بود که خلاصه قنوت از حضرت
 ربوبیت آمد بدو ایشان نزد کرد یا بالسیانه انبیاء یا با

اشیانه اولیا بدین دو اشیانه نزل کرد عرض ازین سخن است که
 فوت از شب تا با خلیل ازین دو مرتبه خالی نبود و از خلیل الله
 تا بحیب الله هم ازین دو مرتبه خالی نبود جایز نیست که فوت عاری
 عزت را بران جایگاه نهاد که ازین دو مرتبه خالی بود از هر جای که
 فوت سر برادران جایگاه یا دعوت خانه ولایت نبوت بود یا
 دعوت خانه ولایت اولیا بود از سید علیه السلام بعلي بنی الله عنه
 میراث ماند زیرا که علی از سید سید بود این عم خواجه بود چنین فرمود
 تو از من منزلت هارون من موسی **الآن لای بعدی ای علی**
 تو از من هم چنین که هارون از من موسی بود الا است که نبوت بر من
 حتم است چنین گفته اند که اگر بعد از سید جایز بودی که
 پیغام بر بودی علی بودی زیرا که این عم خواجه بود از سید خلیل الله
 بود همچنان که نبوت از سید خلیل الله بیرون بود فوت بیرون
 نباشد اگر چه نبوت بعد نرسید زیرا که خاتم النبیین است
 فوت میراث بعد ماند که علی از اولیاء کبار بود و اقیاب فوت ازین
 دو برج برآید یا از برج نبوت یا از برج ولایت و علی الرجحہ سخن
 نبود اما وی بود او اولیاء کبار از عهد سید علیه السلام تا نوح
 صور هیچ کس نبوت علی بود و نباشد و در نقل چنین آورده اند
 که سه روز در خانه امیرالمومنین علی رضی الله عنه اوقات زکرتند
 که هیچ نبود و بر او بی ذکر هفت روز بعد از هفت روز سه
 قرص از عالم غیب باری عز اسمه بفرستاد علی رضی الله عنه یکی
 سخن از یکی سخن داد یکی بدو نیم کرد نمی بغاطه داد و بی

خواست که بخورد در حال درویشی بردار آمد علی بخش خود بدرویش ^{۱۹۰} ۱۹
 داد فاطمه نیز موافقت کرد حسین و حسین نیز موافقت کردند
 که از اولاد خاندان فوت بودند و فوت بزرگان خاندان میراث مانده
 بود طریقت و فوت هر دو از خاندان فوت بعلی مانده که خواجه شهید
 ستان علم و علم و طریقت و شریعت و فوت و کرامت و سخاوت و مردت
 بود و علی در آن شهر ستان بود که **انامدینه العلیم و علی باهیا**
 هر که در شهر ستان علم و علی و طریقت و فوت قدم نهاد گذر بعلی کرد
 اول مقام خدمت علی یافت **نصفه** در آن شهر ستان قدم نهاد در
 طریقت شیخ سده است اما در فوت صاحب یکی است در طریقت خرقه
 تبرک است خرقه حقوق است اما در فوت نیز عهد و استیلا سیف
 دوم قوی سیف به ثابت حقوق است قوی به ثابت تبرک است اگر
 تربیت سیف به صاحب دیگر عهد گذار صاحب دوم معزول باشد
 که در فوت نکند در ولایت که برادر در ملک آن برادر دیگر
 تصرف کند و خیانت کند و خون گوزان ولایت معزول باشد دیگر
 و برادر برسد تربیه گرفتن زیرا که از ولایت فوت معزول باشد که
 مقضاً فوت نیست در ملک دیگری تصرف کردن و تربیه راستا
 بدار صاحب بر کردیدن الامک صاحب را که از ولایت صاحبی
 معزول بیند و در آن تصرف مشایخ خلاف کرده اند و صاحب را
 نشاید فرزند برادر را تربیه گرفتن الامک صاحبش را از درجه
 فوت معزول بیند درین مرتبه نیز هم خلاف کرده اند نظر
 برخانت کار که مشیت است سعادت و خانت کار به سعادت باز

